

IRAIDA CIOBANU, ÎN CELE TREI IPOSTAZE ALE AFIRMĂRII SALE

CZU: 75.071.1(478)(092)

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.21.4-63.19>Doctor habilitat în studiul artelor **Tudor STAVILĂ**E-mail: stavilat52@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7982-6184

Institutul Patrimoniului Cultural

IRAIDA CIOBANU, IN THE THREE HYPOSTASES OF HER SELF-AFFIRMATION

Summary. Iraida Ciobanu is one of the few plastic artists for whom her creations are synonymous with the genres she practices in painting – static nature and landscape, the most explored forms in rendering poetry and lyrics. Formed as an artist in the early '90s, the artist is devoted to these two genres throughout the time, approaching the landscape as an appeal to the memory arising from lyrical projections, oriented towards the past, while the static nature is a projection of future emotional states. Her works could reveal the following: the static nature returns to the present, being refreshed up by a unique and distinctive compositional, semantic and chromatic style. Moreover, as a professor of fine arts, as well as a scientific researcher concerned with the evolution of static nature as a genre in the post-war Moldovan fine arts, it ensures continuity. Nature and its inexhaustible beauties fully define the artist in a thematic aspect, she finding unique ways to discover continuity in her canvases.

Keywords: landscape, static nature, diversity, folk ornament, reinterpretation.

Rezumat. Iraida Ciobanu este unul dintre pușinii artiști plastici a cărui creație devine sinonim cu genurile pe care le practică în pictură în cazul ei – natura statică și peisajul, cele mai explorate forme în redarea poeticului și a liricului. Formată ca artist la începutul anilor 1990, Iraida Ciobanu rămâne fidelă acestor două genuri de-a lungul timpului, abordând peisajul ca pe un recurs la memoria constituită din proiectări lirice, orientate spre trecut, iar natura statică ca pe o proiecție ale unor stări emotive viitoare. Prin lucrările sale, natura statică revine în actualitate, împospătată de un stil compozițional, semantic și cromatic inconfundabil. Ba mai mult, autoarea îi asigură continuitate în calitate de profesor de artă plastică, precum și de cercetător științific preocupat de evoluția naturii statice în arta plastică moldovenească postbelică. Natura și frumusețile ei inepuizabile o definesc plenar pe artistă sub aspect tematic, ea găsind modalități inedite pentru a le găsi expresie în pânzele sale.

Cuvinte-cheie: peisaj, natură statică, diversitate, ornament popular, reinterpretare.

Artist plastic, cercetător și cadru didactic – aceste trei ipostaze în care muncește cu dăruire caracterizează personalitatea Iraidei Ciobanu. Activitatea sa este marcată de studii temeinice pe care le-a urmat la Școala de Pictură „A. Șciusev” (1970), Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” (fosta Școală Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin”, 1980), Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1989) și Facultatea de Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă” (2005), finalizând masteratul la această facultate (2006). Doctoratul la AȘM și teza de doctor în studiu artelor și culturologie pe tema „Natura statică în artele plastice din Republica Moldova” pe care a susținut-o în anul 2018 [1] întregeste cunoștințele teoretice acumulate de-a lungul anilor, care conferă substanță cursurilor

sale ținute la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” și la Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza” și care numaidecât transpar în creația sa.

Prima lucrare, providențială pentru pasiunea ce i se profila, și anume o natură statică, a expus-o în 1989, de atunci încoace artista rămânând în ambianța naturii statice și a peisajului, conferindu-le valențe artistice inedite, natura statică și peisajul devenind genurile care au propulsat-o și au făcut-o distinctă. Născută în inima codrilor seculari, în satul Seliște, raionul Nisporeni, artista pictează neostenit bogăția baștinei sale, participând cu lucrări la numeroase expoziții și diverse tabere de creație din țară și peste hotare.

De la bun început, apelează la ornamentica populară, sursele acestor simboluri avându-și originea în lumea copilăriei din spațiul rural al Nisporenilor pe care le in-

Floarea-soarelui, 2012, u. p., 60 × 70 cm.

Cocoșul năzdrăvan, 2017, u. p., 80 × 80 cm.

terpretează într-o manieră proprie. Ceramica și covoarele tradiționale, broderiile moldovenești sunt transferate pe pânză în forme stilizate, astfel încât se recunosc lejer în calitatea lor de simbol. Coloritul policrom și diversitatea motivelor compoziționale se perindă firesc în lucrările sale. Un element indispensabil în creația Iraidei Ciobanu este pasărea, care figurează în majoritatea lucrărilor: hulubi, pupeze, cocoși, cu particularitățile distincte ale faunei, peregrinând printre maci, iriși, crini și trandafiri (*Motiv festiv, Păsări și fructe* (2014), *Flori și păsări, Păsări și flori* (2014)). Un simbol care o reprezintă este pomul vieții (*Motiv simplu, Nu mă uita* (2017), *Motiv popular* (2016, 2017), *Floare albastră, Dedicție* (2017)) etc. [2], cicluri pictate cu o pensulație accentuată în nuanțe pastelate. Lucrarea *Dedicție*, pentru

care autoarea s-a învrednicit de Premiul Mare în cadrul Expoziției-concurs „Recviem-2017”, reprezintă inițiala *D* integrată în simbolul *Pomului vieții* dintr-o miniatură medievală, amplasată pe un fundal negru. Este o metaforă sobră și rafinată cromatic, ce încifrează atitudinea sa față de imensitatea și frumusețea universului în care natura și-a găsit un loc pe potrivă ca parte a creației divine.

În lucrările Iraidei Ciobanu spațiul aerian este redus, obiectele sau componentele pitorești ale priveliștilor se intercalează, autoarea apropiindu-le vizual de spectator. Acest procedeu este utilizat de Iraida Ciobanu începând cu anii 2000, de atunci încolo el devenind o trăsătură specifică a creației sale. Interferența naturii statice cu peisajul într-o singură pânză o identi-

Motiv țărănesc, triptic, 2012, u. p., 70 × 70 cm.

Motiv țărănesc, triptic, 2012, u. p., 70 × 70 cm.

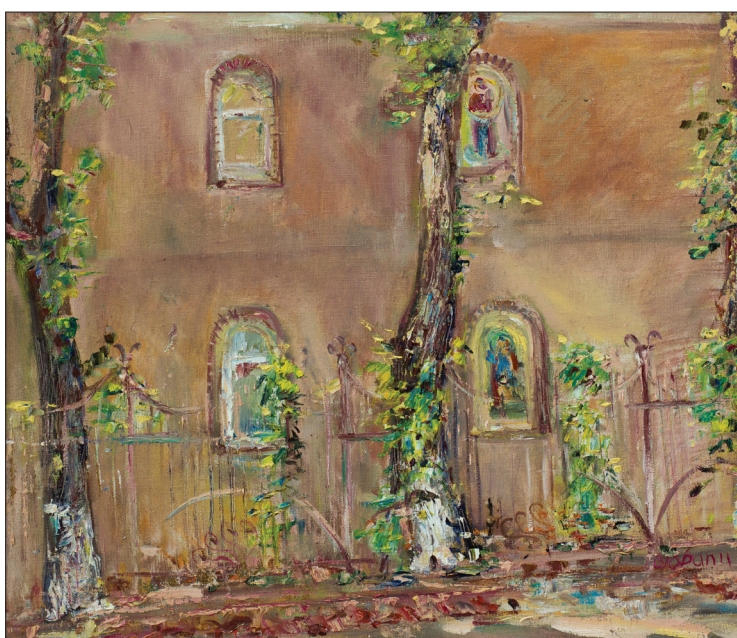
Fructe și păsări, 2013, u. p., 80 × 80 cm.

fică în mod special, mai puțin în *Natura statică cu cireșe* (2007), *Mușcate* (2008) sau *Toamnă* (2008) tripticul *Arhaisme autumnale* (2009), *Iarnă* (2011) și *Crengi cu gutui* (2012), mai accentuat în lucrările *Stare I, Stare II, Motiv rustic* (2009), *Lacul codrilor albaștri* (2010), *Lumea melcilor* (2011) [3], în care este imposibil de identificat limitele naturii statice și începuturile peisajului. În funcție de starea emotivă a autoarei culorile tablourilor sunt decorative și sonore sau pastelate și calde.

Pendulând între cele două genuri îndrăgite, Iraida Ciobanu abordează peisajul ca pe un recurs la memorie constituită din proiectări lirice orientate spre trecut, natura statică fiind concepută ca o proiecție a unor stări emoționale viitoare. Florile artistei, bunăoară, nu se percep ca imaginea florilor ca atare, ci ca idei

despre flori, identitatea lor fiind nu una botanică, ci de suflet [4]. Este și unul din mesajele sale educaționale în calitate de profesoară de arte plastice – să-i învețe pe copii și elevi să vadă lumea prin perspectiva frumuseții naturii ca una edificatoare pentru personalitatea unui artist în devenire.

Un element special al ansamblului de compoziții este ritmul care formează partitura coloristică pe orizontală și pe verticală. În funcție de scopul propus această ritmicitate este simetrică sau dimpotrivă – asimetrică, asigurând legătura dintre elemente. Compozițiile Iraidei Ciobanu cu elementele ornamenticii populare transpun universul copilăriei, amintirile frumoase ale timpurilor demult trecute, transferate în mediul și ambianța picturii contemporane.

Motiv simplu, 2017, u. p., 60 × 70 cm.

Motiv țărănesc, 2016, u. p., 80 × 80 cm.

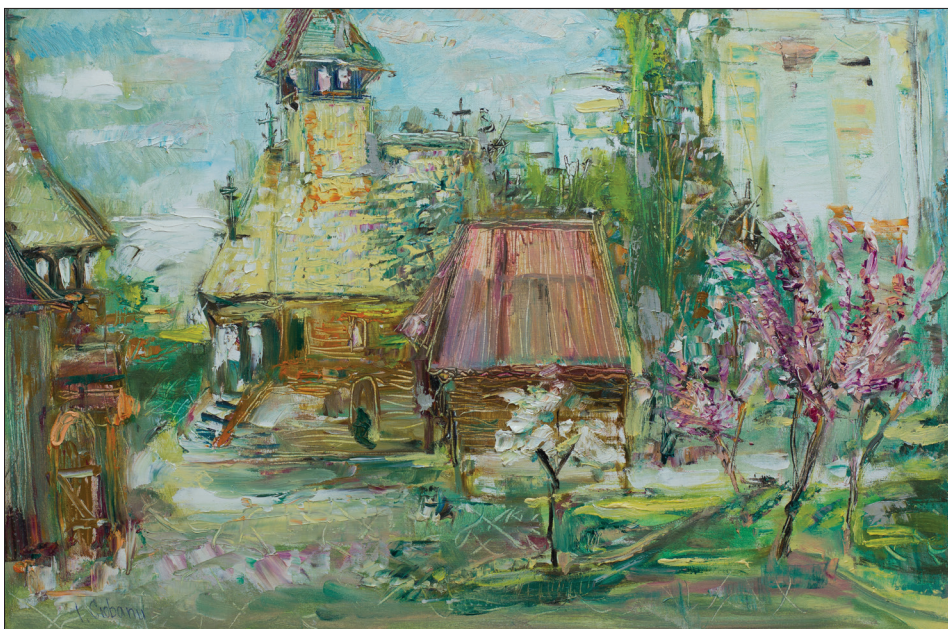
Autoarea reușește să arate că rigiditatea compozițională a naturilor statice poate fi lejer depășită prin expresivitate și unicitate. Prin lucrările sale, natura statică, considerată un gen minor, este reinterpretată și revine în actualitate, afirmându-și emoția și farmecul special. Și peisajul, și natura statică, prezentate la vernisajele personale, sunt ca o ofrandă adusă naturii. Teza sa de doctor în studiul artelor și în culturologie, consacrată evoluției naturii statice ca gen în spațiul basarabean din perioada postbelică reprezintă o analiză consistentă și pertinentă a unui domeniu puțin explorat de criticii de artă. Este și un valoros material didactic, care poate fi folosit în procesul de educație artistică în instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar.

Natură statică cu pălărie, 2013, u.p., 50 × 60 cm.

BIBLIOGRAFIE

1. Iraida Ciobanu. *Natura statică în artele plastice din Republica Moldova*. Teză de doctor în studiul artelor susținută la 22 noiembrie 2018. [on-line] <http://www.cnaa.md/thesis/54079/> (vizitat la 05.12.2021).
2. Iraida Ciobanu. *Expoziție personală Amprente în timp*, pliant. Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” al UAP, mai 2018.
3. Iraida Ciobanu. *Expoziție personală Reflectare*. Pliant. Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” al UAP, 10–27 februarie 2011.
4. Procop Natalia. *Motive populare în creația Iraidei Ciobanu*. În: *Dialogica*, nr. 3, 2019, pp. 119-124.

Peisaj de primăvară, 2011, u. p., 60 × 70 cm.